

УДК 378.011.3-051:159.9:37.015.3

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2026.1.22>

Наталія ОЛІЙНИК

кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри початкової освіти, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, вул. Острозького, 32, м. Вінниця, Україна, 21001

ORCID: 0000-0001-9340-4378

Віта ШАРГОРОДСЬКА

старший викладач кафедри іноземних мов професійного спрямування, Донецький національний університет імені Василя Стуса, вул. 600-річчя, 21, Вінниця, Україна, 21000

ORCID: 0000-0003-1992-1355

Бібліографічний опис статті: Олійник, Н., Шаргородська, В. (2026). Психолого-педагогічні умови розвитку професійної суб'єктності майбутніх учителів. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 1, 153–160, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2026.1.22>

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У статті досліджено педагогічний феномен професійної суб'єктності майбутніх учителів, що є важливою умовою формування конкурентоспроможного фахівця у сучасному освітньому середовищі. Актуальність проблеми обумовлена інтенсивними процесами модернізації, цифровізації та інформатизації освіти, що підвищують вимоги до професійної компетентності педагогів та потребують здатності до безперервного професійного розвитку, інноваційної діяльності та відповідальності за результати освітнього процесу. Проаналізовано психолого-педагогічні аспекти професійної суб'єктності, визначено її структурні компоненти, критерії та показники, зокрема особистісний, професійно-діяльнісний та прогностичний. На основі вивчення наукових джерел українських і зарубіжних авторів (О. Мешко, О. Кобець, Ю. Кузьменко, О. Капінус та ін.) розкрито зміст професійної суб'єктності як інтегративної якості особистості, що проявляється у самовизначенні, самодетермінації, саморегуляції, творчій активності та рефлексії в педагогічній діяльності. Проведено педагогічний експеримент за участю 62 здобувачів освіти, спеціальності 013 Початкова освіта Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, що дозволив визначити ефективність реалізації психолого-педагогічних умов, які сприяють формуванню професійної суб'єктності: застосування методів рефлексії та мотивації, впровадження продуктивних педагогічних технологій і активних методів навчання, використання практико-орієнтованих завдань, формування відповідальності за результати власної діяльності. Результати експерименту підтвердили статистично значущу динаміку підвищення рівня професійної суб'єктності у здобувачів експериментальної групи, що свідчить про ефективність запропонованого комплексу психолого-педагогічних умов. Стаття має практичне значення для вдосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів початкових класів та розвитку їх активної, самостійної і відповідальної професійної позиції.

Ключові слова: професійна суб'єктність, майбутні вчителі початкових класів, професійна підготовка педагогів, психолого-педагогічні умови, суб'єктний підхід, педагогічна діяльність, особистісно орієнтоване навчання, професійний саморозвиток, педагогічна освіта, інноваційні освітні технології.

Nataliia OLINYK

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Primary Education, Vinnytsia Mykhailo Kotsyubynskyi State Pedagogical University, Ostrozhskogo str., 32, Vinnytsia, Ukraine, 21001

ORCID: 0000-0001-9340-4378

Vita SHARHORODSKA

Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages for Professional Purposes, Vasyl Stus Donetsk National University, 600-Richchia str., 21, Vinnytsia, Ukraine, 21000

ORCID: 0000-0003-1992-1355

To cite this article: Oliinyk, N., Sharhorodska, V. (2026). Psykholoho-pedahohichni umovy rozvytku profesiinoi subiektnosti maibutnikh uchyteliv [Psychological and pedagogical conditions for the development of professional subjectivity in future teachers]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 1, 153–160, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2026.1.22>

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL SUBJECTIVITY IN FUTURE TEACHERS

The article examines the pedagogical phenomenon of professional subjectivity of future teachers, which is an important condition for the formation of competitive specialists in the modern educational environment. The relevance of the problem is due to the intensive processes of modernisation, digitalisation and informatisation of education, which increase the requirements for the professional competence of teachers and require the ability for continuous professional development, innovative activity and responsibility for the results of the educational process. The psychological and pedagogical aspects of professional subjectivity are analysed, and its structural components, criteria and indicators are identified, in particular personal, professional-activity and prognostic ones. Based on the study of scientific sources by Ukrainian and foreign authors (O. Meshko, O. Kobets, Yu. Kuzmenko, O. Kapinus, etc.), the content of professional subjectivity as an integrative quality of personality, manifested in self-determination, self-regulation, creative activity and reflection in pedagogical activity, is revealed. A pedagogical experiment was conducted with the participation of 62 students majoring in 013 Primary Education at the Mykhailo Kotsyubinsky Vinnytsia State Pedagogical University, which made it possible to determine the effectiveness of the implementation of psychological and pedagogical conditions that contribute to the formation of professional subjectivity: the use of reflection and motivation methods, the introduction of productive pedagogical technologies and active teaching methods, the use of practice-oriented tasks, and the formation of responsibility for the results of one's own activities. The results of the experiment confirmed a statistically significant increase in the level of professional subjectivity among the participants in the experimental group, which indicates the effectiveness of the proposed set of psychological and pedagogical conditions. The article is of practical importance for improving the professional training of future primary school teachers and developing their active, independent and responsible professional position.

Key words: professional subjectivity, future primary school teachers, professional training of teachers, psychological and pedagogical conditions, subject approach, pedagogical activity, personality-oriented learning, professional self-development, pedagogical education, innovative educational technologies.

Актуальність проблеми. У сучасних умовах розвитку суспільства, що характеризуються інтенсивними процесами модернізації, цифровізації та інформатизації, суттєво зростають вимоги до якісної підготовки педагогічних кадрів. Трансформації ринку праці актуалізують потребу у формуванні конкурентоспроможного педагога, здатного до безперервного професійного розвитку, впровадження інноваційних освітніх технологій та ефективної діяльності. Підвищення професійної компетентності педагогів закріплена в нормативно-правових документах України. Зокрема, Постанова Кабінету Міністрів України № 1190 від 25 вересня 2025 року визначає порядок використання державних коштів для підвищення кваліфікації працівників окремих галузей економіки та бюджетної сфери, акцентуючи увагу на необхідності вдосконалення системи професійної підготовки фахівців (Постанова, 2025). У контексті педагогічної освіти це передбачає цілеспрямований розвиток професійних компетентностей майбутніх педагогів, їх готовності до інноваційної діяльності та відповідальності за

результати освітнього процесу, що є важливою умовою досягнення стратегічних цілей розвитку освіти в Україні.

Важливу роль у забезпеченні якісної підготовки педагогічних кадрів відіграють державні програми професійної підготовки та перепідготовки фахівців, що реалізуються в межах освітньої політики України (Типова програма, 2022; Типова програма, 2024; Зміни постанови, 2025). Дані програми спрямовані на оновлення професійних знань, розвиток сучасних компетентностей педагогів і підвищення їхньої кваліфікації відповідно до вимог цифрового суспільства та потреб ринку праці. Реалізація таких програм створює умови для безперервного професійного розвитку майбутніх педагогів та педагогів практиків, що відповідає суспільному запиту на активного, ініціативного та творчо орієнтованого педагога, здатного до постійного особистісного й професійного зростання в системі неперервної педагогічної освіти. У цьому контексті особливої актуальності набуває формування професійної суб'єктності майбутнього конкурентоспроможного фахівця, яка забезпе-

чує його здатність виступати суб'єктом власної професійної діяльності, самостійно й творчо реалізовувати професійні функції, ефективно розв'язувати різноманітні педагогічні завдання, а також здійснювати цілеспрямований професійний саморозвиток і самовдосконалення в освітньому процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема професійної суб'єктності була розглянута в психолого-педагогічній літературі досить широко. Даними питаннями займалися зарубіжні (R. Stebbins, D. Stern, M. O'loughlin та ін.) і українські вчені (В. Бондар, О. Дубасенюк, О. Кобець, С. Максименка, О. Мешко, Н. Ничкало, О. Савченко, О. Пехота, Т. Яценко).

Так, наприклад, О. Мешко, Г. Мешко визначають сутнісно-змістові характеристики суб'єктності як складової професійної позиції майбутнього вчителя, зауважуючи при цьому, що «суб'єктність учителя як інтегральна професійно важлива якість особистості виявляється у прагненні до самовизначення, самодетермінації, саморегуляції та самовдосконалення у професійно-педагогічній діяльності» (Мешко О., Мешко Г., 2010, с. 69).

У працях Ю. Кузьменко розкривається поняття суб'єктності професійної підготовки фахівців як провідного чинника студентоцентрованого навчання (Кузьменко Ю., 2024, с. 8).

На думку О. Капінуса, суб'єктність особистості доцільно розглядати через сукупність її основних проявів, зокрема активність, ініціативність, творчість, самодетермінацію, саморегуляцію, саморозвиток і рефлексивність (Капінус О., 2020, с. 35]. Виокремлення та наукова номінація суб'єктних якостей створюють передумови для їх цілеспрямованого й системного розвитку в освітньому процесі.

Розвиток суб'єктності майбутніх педагогів О. Кобець трактує як процес свідомого й цілеспрямованого формування певних особистісних якостей і здібностей, визначаючи суб'єктність як здатність, що забезпечує людині можливість управління та самоуправління у процесі соціальної взаємодії (Кобець О., 2023, с. 18). Учений наголошує, що насамперед йдеться про розвиток таких суб'єктних якостей, які забезпечують практичне застосування набутих знань як інструменту навчальної діяльності. З цією метою автор пропонує динамічну модель суб'єктного навчання, у межах

якої стадії суб'єктності розглядаються як етапи становлення суб'єктних якостей здобувачів педагогічної освіти, та підкреслює необхідність ширшого використання активних методів навчання (Кобець О., 2023, с. 23).

Аналіз наукових праць, присвячених проблемі професійної суб'єктності, дозволяє стверджувати, що ця якість тісно пов'язана з проявами активності, рефлексивності та самостійності особистості в процесі навчання та професійної діяльності, а також із здатністю до саморозвитку, самовдосконалення та трансформації власної професійної практики. Однак, більшість досліджень зосереджена на розвитку професійної суб'єктності педагогів загалом, тоді як питання її формування саме у майбутніх учителів початкових класів досліджується значно рідше, що й визначило актуальність проведеного дослідження.

Мета статті – дослідити психолого-педагогічні умови формування професійної суб'єктності майбутніх учителів та визначити її структурні компоненти, критерії й показники для підвищення ефективності професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Педагогічний феномен суб'єктності професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів пов'язаний із самовизначенням здобувачів освіти як творців власної моделі вчителя, формуванням індивідуальної концепції освіти, свідомим забезпеченням особистого професійного саморозвитку та активним впливом на освітнє середовище, а також на особисте й суспільне життя (Олійник Н., Трачук Н., 2021, с. 75).

У контексті особистісно орієнтованої парадигми вітчизняної освіти особливо актуалізується суб'єктна роль здобувача освіти, який бере участь у процесі активної та цілеспрямованої пізнавальної діяльності. За визначенням «суб'єкт» у Новому тлумачному словнику української мови, це, по-перше, істота, здатна до пізнання навколишнього світу, об'єктивної дійсності та цілеспрямованої діяльності, а по-друге, особа, група осіб, організація тощо, які відіграють активну роль у певному процесі чи акті (Новий тлумачний словник, 1986, с. 469).

Таким чином, суб'єктний підхід до організації освітнього процесу передбачає продуктивну партнерську взаємодію всіх його учасників,

що безпосередньо стосується підготовки майбутніх педагогів як ініціаторів і організаторів суб'єктного навчання. Аналіз наукових джерел дозволив змоделювати структуру професійної суб'єктивності майбутніх вчителів початкових класів, визначити її критерії та показники, а також окреслити методики, необхідні для діагностики цього феномену, які представлені у таблиці 1.

У межах проведеного дослідження здійснюється виявлення та реалізація комплексу психолого-педагогічних умов, що забезпечують формування професійної суб'єктності майбутніх педагогів з урахуванням специфіки освітнього процесу педагогічного університету. До таких умов належать:

Систематичне застосування рефлексивних процедур, методів стимулювання та мотивації, а також засобів розвитку пізнавального інтересу, що забезпечує формування активної самостійної позиції здобувачів освіти та ціннісного ставлення до професійно-педагогічної діяльності.

Упровадження продуктивних технологій професійної освіти та активних, інтерактивних методів навчання, спрямованих на залучення здобувачів освіти до самостійної навчально-професійної діяльності з метою опанування змісту педагогічних дисциплін та набуття досвіду розв'язання проблемно-ситуаційних і інформаційно-пошукових професійних завдань.

Використання практико-орієнтованих завдань, що забезпечує перенесення набутих знань, умінь та навичок у процес самостійної педагогічної діяльності.

Застосування методів формування відповідальності та дисциплінованості, що сприяє

розвитку потреби в самовдосконаленні та готовності майбутнього педагога нести відповідальність за результати власної професійної діяльності.

З метою оцінки ефективності впровадження запропонованих психолого-педагогічних умов у практику було проведено педагогічний експеримент, що включав три етапи: констатуючий, формуючий та контрольний. У дослідженні взяли участь 62 здобувачі вищої освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, які навчаються за спеціальністю 013 «Початкова освіта» (за двома освітніми програмами). Контрольну групу (КГ) склали 32 особи, експериментальну групу (ЕГ) – 30 осіб. Зазначеним студентам раніше не проводилась цілеспрямована робота щодо формування професійної суб'єктності.

За результатами констатуючого етапу експерименту було встановлено недостатній рівень сформованості професійної суб'єктності у здобувачів освіти 2 курсу. У зв'язку з цим було обґрунтовано необхідність проведення цілеспрямованого педагогічного впливу під час навчальних занять з педагогічних дисциплін з метою реалізації запропонованих психолого-педагогічних умов, що сприяють розвитку професійної суб'єктності майбутніх педагогів..

Процес реалізації перших двох психолого-педагогічних умов передбачав застосування викладачем продуктивної педагогічної технології розвитку критичного мислення через читання і письмо. Такий підхід дозволяв здобувачам освіти систематизувати отримані знання та інтегрувати їх у власний особистісно-професійний досвід. Зокрема, умови передбачали застосування методів мотивації навчальної

Таблиця 1

Професійна суб'єктність майбутнього педагога

Критерії	Показники	Методики діагностики
Особистісний критерій	Самопізнання Актуалізований суб'єктний досвід і рефлексія Ціннісне ставлення до педагогічної діяльності	<ul style="list-style-type: none"> • Методика дослідження самоставлення (МІС (Столін & Пантелеєв)) • Методика діагностики рефлексивності (А. Карпов) • Опитувальник життєвих цінностей Portrait Values Questionnaire (PVQ, за Ш. Шварцом))
Професійно-діяльнісний критерій	Уміння розв'язувати професійно-педагогічні завдання, добирати зміст майбутніх навчальних занять і виховних заходів, обирати форми та методи навчання і виховання	<ul style="list-style-type: none"> • Фонди оціночних засобів педагогічних дисциплін • Тести та професійні завдання • Рейтинги успішності • Результати проходження навчальних і виробничих практик
Прогностичний критерій	Особистісно-професійна самореалізація	<ul style="list-style-type: none"> • Самоактуалізаційний тест (САМОАЛ / адаптації РОІ)

діяльності та рефлексії, що сприяло формуванню активної самостійної позиції здобувачів освіти, розвитку ціннісного ставлення до професійно-педагогічної діяльності, а також забезпечувало ефективне опанування змісту педагогічних дисциплін і набуття досвіду розв'язання проблемно-ситуаційних та інформаційно-пошукових професійних завдань.

Наприклад, під час вивчення однієї з перших тем дисципліни «Загальна педагогіка» – «Педагогічна діяльність: її сутність, структура та ціннісні характеристики» – на етапі актуалізації знань після оголошення теми заняття викладач ставить здобувачам освіти запитання, спрямовані на визначення особистісного змісту навчання. До таких питань належать: «Для чого майбутньому педагогу необхідно вивчати дану дисципліну?», «Які знання ви можете здобути в ході вивчення даної дисципліни та поточної теми?» або «Де вам можуть знадобитися набуті знання?» тощо.

Для активізації знань здобувачів освіти та ефективного опанування матеріалу теми заняття викладач застосовує прийом заповнення проблемної таблиці. Здобувачам пропонується уважно ознайомитися з темою заняття, виділити ключові поняття, що будуть опрацьовуватися протягом заняття, та занести їх у ліву колонку таблиці. У правій колонці здобувачі освіти записують по 2–3 запитання до кожного поняття, які, на їхню думку, допоможуть розкрити його сутність та специфіку. Приклад оформлення таблиці представлено у таблиці 2.

На етапі осмислення здобувачі освіти шукали відповіді на поставлені питання через роботу з науковою літературою, додаткові завдання, та в процесі колективного обговорення. Під час

заняття викладачем було зафіксовано наступні спостереження.

Здобувачі освіти з високим рівнем сформованості професійної суб'єктності не стикалися з особливими труднощами під час виконання завдання: вони були активними, зацікавленими та задавали уточнюючі питання викладачу.

Здобувачі освіти, у яких на етапі констатуючого експерименту було виявлено середній рівень досліджуваної якості, проявляли меншу активність, відчували труднощі з пошуком відповідей на поставлені запитання, та опрацюванням наукової літератури. Проте на етапі рефлексії більшість з них демонструвала задовільний рівень усвідомлення засвоєння навчального матеріалу.

Здобувачі освіти з низьким рівнем сформованості професійної суб'єктності стикалися зі значними труднощами: їм було складно виділяти ключові поняття, формулювати питання та знаходити відповіді на завдання, представлені на дошці. Також вони мали труднощі з роботою з науковою літературою та формулюванням власної думки, найчастіше виступаючи в ролі пасивних слухачів під час обговорення відповідей одногрупників.

На етапі рефлексії заняття, з метою закріплення здобутих знань, їх інтеграції у систему особистісного досвіду та надання здобувачам освіти можливості висловити власну позицію щодо опрацьованого матеріалу, викладач пропонує студентам ознайомитися зі змістом двох текстів, присвячених сутності педагогічної діяльності. На основі аналізу цих матеріалів майбутні педагоги формулюють власне розуміння сутності педагогічної діяльності. Наприкінці заняття здійснюється презентація та обговорення одної-двох робіт здобувачів освіти,

Таблиця 2

Приклад заповнення здобувачами освіти проблемної таблиці на навчальному занятті з дисципліни «Загальна педагогіка»

Ключові поняття	Питання
Педагогічна діяльність	Що таке педагогічна діяльність? Чим вона відрізняється від інших видів діяльності? Коли виникла педагогічна діяльність?
Сутність педагогічної діяльності	У чому полягає сутність педагогічної діяльності? Чи складно зрозуміти сутність педагогічної діяльності?
Структура педагогічної діяльності	Яка структура педагогічної діяльності? Чи можна виключити якісь компоненти зі структури педагогічної діяльності?
Педагогічні цінності	Які існують педагогічні цінності? Хто визначає коло педагогічних цінностей?
Ціннісні характеристики педагогічної діяльності	Як пов'язані педагогічна діяльність та цінності? Чи можна здійснювати педагогічну діяльність без цінностей?

підводяться підсумки проведеної роботи та дається завдання для самостійного опрацювання (домашнє завдання).

Третя психолого-педагогічна умова передбачала використання практико-орієнтованих завдань під час навчальних занять з метою подальшого застосування здобувачів освіти отриманих знань у процесі власної педагогічної діяльності. Зокрема, на заняттях майбутні вчителі виконували значну кількість різноманітних практико-орієнтованих завдань. Так, їм пропонувалося: розробити рекомендації для педагогів щодо застосування диференційованого підходу у навчальному процесі; створити алгоритм вибору педагогом форм, методів та засобів навчання; визначити відповідні форми, методи та засоби виховання на основі запропонованої теми виховного заходу; розробити диференційовані (рівневі) завдання для учнів за обраною темою тощо.

При виконанні практико-орієнтованих завдань майбутні педагоги з високим рівнем досліджуваної компетентності проявляли, як правило, високу активність і самостійність, іноді зверталися до викладача за рекомендаціями та демонстрували високий рівень своїх робіт. Здобувачі освіти з середнім рівнем професійної суб'єктності зазвичай виконували завдання самостійно, іноді отримуючи допомогу від однокласників або консультуючись із викладачем, при цьому показуючи задовільну якість виконання завдань. Студенти з низьким рівнем досліджуваної компетентності здебільшого відчували труднощі під час виконання практико-орієнтованих завдань, відзначаючи при цьому складність завдань та недостатній рівень знань і практичного досвіду, часто зверталися за допомогою до однокласників або викладача, демонструючи різний рівень якості виконання завдань.

Четверта психолого-педагогічна умова – застосування методів формування відповідальності та обов'язковості – сприяла розвитку потреби в самовдосконаленні та готовності майбутніх педагогів нести відповідальність за результати власної праці.

Під час організації самостійної роботи здобувачів освіти пропонувалися різноманітні завдання, що сприяли усвідомленню визначеності власних знань та недостатньої повноти інформації, отриманої виключно на

лекціях. Зокрема, майбутнім учителям було запропоновано здійснити підбірку наукових статей з педагогіки, підготувати міні-довідки з питань, не передбачених робочою програмою навчальної дисципліни, а також зробити узагальнюючий висновок щодо значущості вивченого матеріалу в рамках самостійної підготовки.

Формуванню готовності здобувачів освіти нести відповідальність за результати власної діяльності сприяє організація професійних спроб, а саме: проведення пробних занять із групою молодших на курс здобувачів у квазі-професійних умовах, а також проходження навчальної педагогічної практик.

За результатами контрольного експерименту, проведеного із застосуванням тих самих діагностичних методик, що використовувалися на етапі констатуючого експерименту (див. таблиця 1), аналіз сумарних значень за критеріями та показниками професійної суб'єктності виявив статистично значущу динаміку формування професійної суб'єктності у здобувачів освіти експериментальної групи (фемп. = 1,725 > фкрит. = 1,64, при $p > 0,05$). Результати контрольного експерименту наведено на рисунку 1.

Можна відзначити, що проведена дослідно-експериментальна робота сприяла доведенню ефективності реалізації психолого-педагогічних умов, що сприяють формуванню професійної суб'єктності майбутніх вчителів початкових класів.

Відповідно проведеного дослідження можна зробити **висновок**:

По-перше, професійна суб'єктність майбутнього педагога виступає як складна інтегративна якість особистості, що характеризується активністю, самостійністю та ініціативністю у навчально-професійній діяльності, забезпечуючи ефективне та творче освоєння та реалізацію майбутніх професійно-педагогічних функцій.

По-друге, для результативного формування професійної суб'єктності майбутніх педагогів було визначено наступні психолого-педагогічні умови:

– застосування методів рефлексії, стимулювання та мотивації, а також методів розвитку пізнавального інтересу, що сприяють формуванню активної самостійної позиції здобувачів

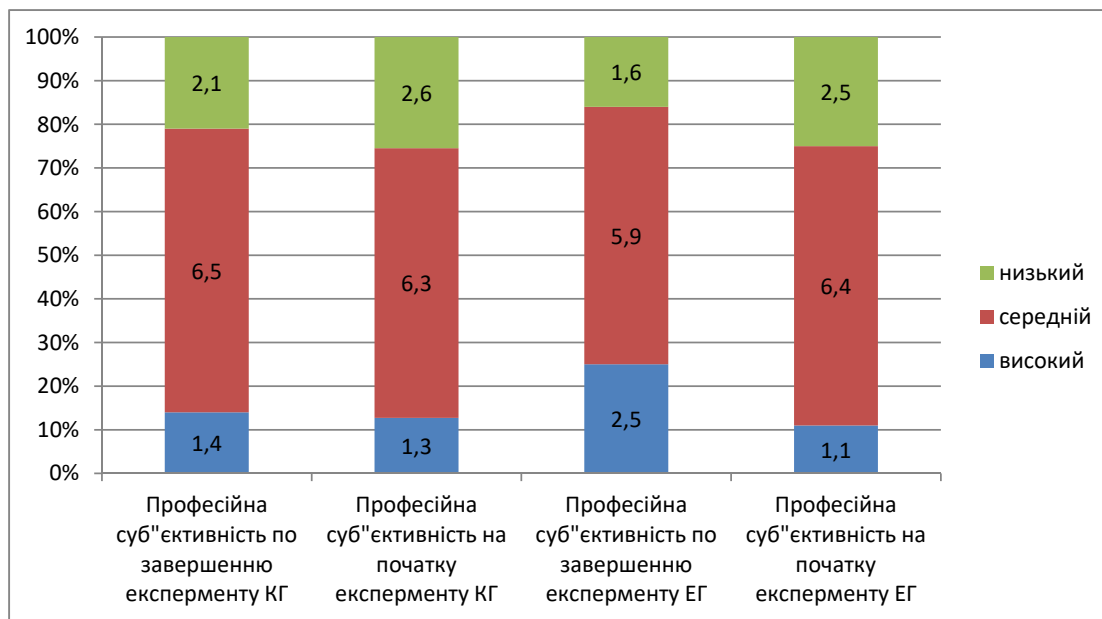

Рис. 1. Результати контрольного етапу педагогічного експерименту

освіти і розвитку ціннісного ставлення до професійно-педагогічної діяльності;

– використання інноваційних технологій професійної освіти та активних інтерактивних методів, що забезпечують залучення здобувачів освіти до самостійної навчально-професійної діяльності з метою засвоєння змісту педагогічних дисциплін і набуття компетентностей у вирішенні проблемно-ситуаційних та інформаційно-пошукових професійних завдань;

– використання практико-орієнтованих завдань, спрямованих на подальше застосу-

вання отриманих знань у процесі самостійної педагогічної діяльності;

– застосування методів формування відповідальності, що сприяють розвитку потреби в самовдосконаленні та формуванню готовності здобувача освіти нести відповідальність за результати власної діяльності.

По-третє, професійна суб'єктивність є складною інтегративною якістю особистості, що формується не лише в процесі професійної підготовки майбутнього фахівця, але й у ході його самостійної трудової діяльності, супроводжуючись розвитком професійної майстерності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зміни до постанови КМУ №800, Підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників від 23 жовтня 2025 року URL: https://mon.gov.ua/news/pidvyshchennia-kvalifikatsii-vchyteliv-shecho-zminytsia?utm_source=chatgpt.com
2. Капінос О. С. Методологія, теорія і методика формування професійної суб'єктивності майбутніх офіцерів Збройних сил України: монографія. Житомир : Вид. О. Євенок, 2020. 600 с.
3. Кобець О. В. Суб'єктивність здобувачів педагогічного ЗВО у мінливому освітньому середовищі. *Слобожанський науковий вісник*. Серія Психологія. Вип.2. 2023. С. 17–25.
4. Кузьменко Ю. В.. Професійна суб'єктивність як чинник студентоцентрированої освіти майбутніх учителів української мови і літератури. *Педагогічний альманах*, 2024. Вип. 57. С. 37–44.
5. Мешко О., Мешко Г. Суб'єктивність майбутнього вчителя як важлива складова його професійної позиції. *Український науковий журнал. Освіта регіону. Політологія психологія комунікації*, 2010. Вип. 2, С. 69–75.
6. Новий тлумачний словник української мови : 42 000 слів: У 4 т.: для студ. вищих та серед. навч. закл. / уклад. В. Яременко, О. Сліпущко. К. : Аконт, 1998.
7. Олійник Н. А., Трачук Н. М. Праксеологічні аспекти професійної діяльності педагога. *Академічні студії*. 2021. Вип. 3, Ч. 1. С. 75–84.
8. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підвищення кваліфікації фахівців окремих галузей економіки та працівників бюджетної сфери. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.09.2025 р. № 1190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2025-%D0%BF#Text>

9. Про затвердження типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022р. № 904. URL: https://rada.info/upload/users_files/44950214/201728af13d92460d8ed85c99c33c4c2.pdf
10. Про затвердження Типової програми підготовки (підвищення кваліфікації) надавачів послуг з професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.09.2024р. № 1311. URL: <https://mon.gov.ua/npa.com>

REFERENCES:

1. Zminy do postanovy KМУ №800, (2025) Pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv [The Cabinet of Ministers of Ukraine, Improving the qualifications of teaching and research staff]. vid 23 zhovtnia 2025 roku URL: https://mon.gov.ua/news/pidvyshchennia-kvalifikatsii-vchyteliv-shcho-zminytsia?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].
2. Kapinus, O. S. (2020). Metodolohiia, teoriia i metodyka formuvannia profesiinoi subiektnosti maibutnikh ofitseriv Zbroinykh syl Ukrainy [Methodology, theory and methods of forming the professional subjectivity of future officers of the Armed Forces of Ukraine]. Zhytomyr [in Ukrainian].
3. Kobets, O. V. (2023). Subiektnist zdobuvachiv pedahohichnoho ZVO u minlyvomu osvitnomu seredovyschi [Subjectivity of applicants to pedagogical higher education institutions in a changing educational environment]. Slobozhanskyi naukovyi visnyk. Seriia Psykholohiia, 2, 17–23 [in Ukrainian].
4. Kuzmenko Yu. V. (2024). Profesiina subiektnist yak chynnyk studentotsentrovanoi osvity maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy i literatury. [Professional subjectivity as a factor in student-centered education of future teachers of Ukrainian language and literature.]. *Pedahohichnyi almanakh – Pedagogical Almanac*. 57. 37–44. [in Ukrainian].
5. Meshko O., Meshko H. (2010). Subiektnist maibutnoho vchytelia yak vazhlyva skladova yoho profesiinoi pozytsii. [Subjectivity of a future teacher as an important component of his professional position.] *Ukrainskyi naukovyi zhurnal. Osvita rehionu. Politolohiia psykholohiia komunikatsii – Ukrainian scientific journal. Regional education. Political science, psychology of communication*. 2, 69–75. [in Ukrainian].
6. Novyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy : 42 000 sliv: [New Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language: 42,000 words]. U 4 t.: dlia stud. vyshchykh ta sered. navch. zakl. / ukklad. V. Yaremenko, O. Slipushko. K. : Akonit. [in Ukrainian].
7. Oliinyk N. A., Trachuk N. M. (2021). Prakseolohichni aspekty profesiinoi diialnosti pedahoha. [Praxeological aspects of the professional activity of a teacher]. *Akademichni studii – Academic studies*. 3, 1. 75–84. [in Ukrainian].
8. Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia kosktiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti dlia pidvyshchennia kvalifikatsii fakhivtsiv okremykh haluzei ekonomiky ta pratsivnykiv biudzhetnoi sfery. [On approval of the Procedure for the use of funds provided for in the state budget for advanced training of specialists in certain sectors of the economy and employees of the budget sector]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.09.2025 r. № 1190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2025-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
9. Pro zatverdzhennia typovoi prohrama pidvyshchennia kvalifikatsii vchyteliv zakladiv zahalnoi serednoi osvity, yaki vprovadzhuut novyi Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity. [On approval of a standard program for advanced training of teachers of general secondary education institutions implementing the new State Standard of Basic Secondary Education]. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 12.10.2022r. № 904. URL: https://rada.info/upload/users_files/44950214/201728af13d92460d8ed85c99c33c4c2.pdf [in Ukrainian].
10. Pro zatverdzhennia Typovoi prohramy pidhotovky (pidvyshchennia kvalifikatsii) nadavachiv posluh z profesiinoi pidtrymky ta dopomohy pedahohichnym pratsivnykam (zdiisnennia supervizii) u sferi zahalnoi serednoi osvity. [On approval of the Standard Program for Training (Advanced Training) of Service Providers of Professional Support and Assistance to Teaching Staff (Supervision) in the Field of General Secondary Education]. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 13.09.2024 r. № 1311. URL: <https://mon.gov.ua/npa.com> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 20.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 23.04.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

